

henk kroes

spesiale professor in die departement linguistiek en literatuurwetenskap,
randse Afrikaanse universiteit

---

die toegepaste linguistiek — ’n toekomsblik

ABSTRACT

Applied linguistics – a glimpse of the road ahead. Applied linguistics as an academic discipline is here viewed not only as “academic”. There are connotations in the description “applied” that suggest that insights gained from research in a variety of disciplines used as a point of departure should ideally contribute to practical implementation in a wide spectrum of human endeavour. This includes language teaching in formal education and training, functional literacy, academic support in a language used as language of learning. Our research should, for example, yield expertise for the production of textbooks and other learning materials. The context, however, is the reality of time and place. The South African context demands asking questions relating to our changing society, and the social and economic factors that will determine our future. It also requires an understanding of what politicians, sociologists and educationists mean when they talk about equity and transformation. It means that applied linguists cannot divorce themselves from the practical realities in which they operate.

Key words: applied linguistics; inter-disciplinary; language teaching; challenges

1. Inleiding

As jou naam nie Nostradamus is nie, is dit moeilik om die toekoms te probeer voorspel sonder om eers die verlede en die hede in ag te neem.

In 1973 het daar ’n serie van vier boekdele verskyn wat lank deur toegepaste linguiste in Suid-Afrika (destyds nog ’n baie klein minderheid) as maatstaf vir hulle aktiwiteite as wetenskap-beoefenaars beskou is. Daar was min universiteitsbiblioteke waar die *Edinburgh Course in Applied Linguistics* nie op die rakke gepryk het nie.

Hoe het die redakteurs van hierdie insiggewende reeks die riglyne vir die taak en opdrag van die toegepaste linguïes geformuleer? In die Editor’s Preface vir Deel 1 lees ons:

The Applied Linguist is a ‘consumer’ of theories, in that he attempts to make use of the explanations they provide about the nature of language in order to plan and execute language teaching programmes. He is not a creator of theories – that is the role of the theoretician. However, the Applied Linguist must be a *discriminating* consumer; that is, he must be able to decide what is or is not a relevant theoretical approach for his purposes.

Dit wil dus voorkom of die toegepaste linguïes hom behoort te beperk tot toepassing in taal-onderrig. ’n Soortgelyke stelling in die inleiding vir Deel 2 lui:

Our aim in applied linguistics is to make use of the knowledge and insights gained from scientific investigation into the nature of language, in the hope that we may solve some of the problems which arise in the planning and implementation of language teaching programmes.

As 'n mens verder kyk na die temas wat in die vier boekdele gedek word, kan 'n mens nie ontsnap van die oortuiging dat in daardie jare die toegepaste linguistiek hom beperk het tot een fokusgebied nie: taalonderrig.

Ek wil graag in die bladsye wat volg aantoon dat reeds tans dit nie meer die geval is nie. Dink maar aan die talryke artikels in ons tydskrif wat spekulêr oor die toekoms van Standaardengels (wat dit ookal mag behels) in Suid-Afrika; wat probleme bespreek rondom die medium van onderrig (bv. Engels) wat in skole vir moedertaalsprekers van 'n Afrikataal gebruik word. Ook in ander publikasies is daar navorsers wat na die nadele of voordele wil kyk wat voortspruit uit begrippe (wat hoofsaaklik met die gebruik van Engels as voertaal of omgangstaal in die huidige politieke, sosiale en ekonomiese bestel saamval) van *additive or subtractive bilingualism*; of wat kyk na taalregte en menseregte; of wat betrokke raak in gesprekke oor die rol van tegnologie in die werk van tolke en vertalers; of wat moet kyk na tegnologiese hulpmiddels in vakkundige aanbiedings of om die kommunikasiebehoeftes tussen die bank en sy kliënte te verbeter.

Nog steeds word dikwels vir die onderliggende teorie uit min of meer dieselfde dissiplines of interdissiplines geput: bv. sosiolinguistiek of psigolinguistiek en die opvoedkunde – maar oor die jare sedert 1973 het die toepassingsterrein al aansienlik uitgebrei.

Ek sou graag in hierdie artikel wil aantoon dat die spektrum van toepassingsmoontlikhede deur die toegepaste linguistiek meer uitgebrei het as wat ons besef, en dat ook die dissiplines waaruit ons ons insigte put as gevolg daarvan vermenigvuldig het (die rede waarom ek die woorde *min of meer* hierbo moes besig). Ons put reeds insigte uit regsgeleerdheid, die ekonomie, die kommunikasiekunde en dies meer.

Verder wil ek probeer aantoon dat hierdie proses in die toekoms in tempo en belangrikheid sal toeneem, en die taak en belangstellingsveld van die toegepaste linguïes verder sal beïnvloed.

2. 'n Veranderde en veranderende Suid-Afrika

Die veranderings in onderwys in Suid-Afrika het al voor 1994 begin. Toe die ondersoek na Onderwysvoorsiening in die RSA (die sogenaamde De Lange-ondersoek) in 1980 met sy werk begin het, was die onderwysvoorsiening nog verdeel onder byna twintig onderwysdepartemente, waarvan 'n groot aantal op rassegrondslag. Die finale verslag in 1981 het onder meer 'n program vir gelyke kwaliteit in onderwys aanbeveel (Verslag 15), wat baie van die ongelykhede uit die weg sou ruim nog voor die politieke omwenteling in 1994.

Sedertdien het die NEPI-verslag en talle ander ondersoeke daartoe gelei dat vernuwing in die onderwysbedeling kon plaasvind met die wete dat talle aspekte van onderwys reeds deeglik onder die soeklig geplaas is en verandering dus meer ordelik kon plaasvind as wat anders die geval sou gewees het.

Dit geld ook taalonderrig en etlike toegepaste linguïes het op verskillende maniere hulle bydrae gelewer.

Onder die vaandel van terme soos HOP, transformasie en die meer resente wetgewing (soos byvoorbeeld verskillende fases van arbeidswetgewing) het verdere verwickelinge plaasgevind wat die Suid-Afrikaanse gemeenskap geheel en al verander het. In baie opsigte het hierdie verandering die patroon van die Verenigde State gevolg, sonder om daarmee rekening te hou dat die sogenaamde 'regstellende aksie'-program intussen daar misluk het en feitlik laat vaar is en baie inisiatiewe

wat daarmee saamhang nou selfs onwettig is. (Brimelow en Spencer, 1993 en Kroes, 1995) Weer, soos hieronder aangetoon, word taal en taalonderrig geraak deur hierdie omwentelings.

Veranderings via wetgewing en politieke en opvoedkundige inisiatiewe vind nog steeds by ons plaas. Die gelykberegtiging van tale en taalgemeenskappe val tans weer onder die soeklig en die gebruik van sekere tale anders as Engels as voertaal in die onderwys word druk in die media, oor radio en televisie, en in ons tydskrifte bespreek. Die opleiding van persone uit die voorheen benadeelde gemeenskap is noodsaaklik om die program van bemagtiging en gelykberegtiging by senior aanstellings te laat slaag. Dit veronderstel egter ook dat sulke persone slegs in aanmerking vir bevordering behoort te kom as hulle die taak kan verrig wat op die werkplek van hulle verwag word. Hierdie opleiding vind byna sonder uitsondering via 'n taal plaas, en in die meeste gevalle via 'n taal wat nie die moedertaal van die kandidate is nie, en weer is die hulp van die toegepaste linguïst nodig om sulke oorwegings op wetenskaplike wyse toe te lig.

Die rol van taal, en die potensiele bydrae van die toegepaste linguïst sal steeds toeneem, en ek sal probeer aantoon met voorbeelde uit verskillende sektore van die aksieprogram waarom en hoe die proses sou kan verloop.

3. Die wêreldkonteks

Die wêreld word kleiner. Vliegtuie vervoer ons binne 'n paar uur van een deel van die wêreld na 'n ander gebied, met 'n ander taal en kultuur, met sy eie manier van dinge doen, en met sy eie probleme. Die radio en televisie bring ons byna onmiddellik op die hoogte van wêreldgebeure. Die internet stel ons in staat om binne sekondes in verbinding te kom met inligting wat ons kan "aflaai" op ons eie rekenaars, inligting wat ons slegs enkele jare gelede moeisam en stadig via gedrukte publikasies kon bereik.

Hoe raak dit die linguïst?

Om die uitwerking daarvan op ons opdrag werklik te besef, moet ons kyk na resente ontwikkelinge wêreldwyd wat wel deeglik 'n uitwerking het op die rol van taal; of, anders gestel, wat via die doeltreffende aanwending van taal aangespreek moet word. Ek wil graag eers kyk na enkele van hierdie verwickelinge, en daarna kyk wat die uitwerking is, of behoort te wees, op ons opdrag.

3.1 Die wêreld ekonomie

Wanneer persone uit die voorheen benadeelde gemeenskappe in Suid-Afrika die geleentheid tot bemagtiging in die werkplek gegun moet word, en selfs wetgewing in Suid-Afrika via die HOP programme daarvoor voorsiening wil maak, beteken dit ook dat hulle voordeel moet kan trek uit opleiding wat in die meerderheid gevalle in 'n taal aangebied word wat nie die moedertaal van die leerders is nie. Dit bring probleme mee wat Cowley (2001 en andere aanspreek – die probleem van die "underprepared learner" en hoe die probleem ons ekonomiese vooruitgang raak.

Die situasie in Suid-Afrika kan nie langer in isolasie gesien word nie. Ons is deel van die globale ekonomie. Ek wil dus die aandag hier vestig op insigte wat bekende skrywers ons bied en wat die konteks skep vir advies en hulp deur die toegepaste linguïst. Ek moet hier uitgaan van die veronderstelling dat die bronne waarna ek nou verwys, nog nie dikwels deel uitmaak van kursusse in die toegepaste linguïstiek aan universiteite in Suid-Afrika nie, en dalk selfs heeltemal onbekend is vir baie kollegas. Ek is van mening dat die insigte wat ek hier aan die leser voorlê, die oortuiging sal laat ontstaan dat dit die soort inligting is wat die taak van die toegepaste linguïstiek sal verbreed en meer sinvol maak in die toekoms. (Daar is paragrawe van die teks wat hier volg wat reeds deel uitmaak van die gedoseerde teks van 'n opsie op M.A.-vlak in die Toegepaste

Linguistiek aan die RAU. Dit gaan oor funksionele geletterdheid en mannekragontwikkeling; dit raak ook aan akademiese steun in taal vir leerders wat 'n ander taal as hulle moedertaal moet gebruik in gevorderde akademiese programme of via die informele sektor. Spesifiek gaan dit ook oor die globale ekonomie en werkloosheid.)

Die noodsaak om hierdie perspektief te ondersoek spruit voort uit die feit dat funksionele geletterdheid die sine qua non is vir werkverskaffing – maar die omgekeerde impliseer dat werkseleenthede moet bestaan om geletterdheid op gevorderde vlak 'n gesogte vaardigheid te maak vir hulle by wie hierdie lewensbelangrike vaardigheid ontbreek. Nie net dit nie, maar die ekonomiese bemagtiging van beide die land en sy mense hang saam met 'n lac geletterdheidsvlak en daarmee saam die groot omvang van werkloosheid. Terwyl ek hierna na koerantberigte sal verwys om hierdie perspektief toe te lig, verwys ek hier om mee te begin in meer besonderhede na twee tekste: Greider, W: *One world, ready or not* (1997), en Rifkin, J: *The end of work* (2000). Hierdie twee boeke gee 'n goeie oorsig van verwickelinge wêreldwyd wat op hulle beurt die ekonomiese gebeure in Suid-Afrika raak, veral ten opsigte van werkverskaffing en die potensiaal vir bemagtiging van die ongeletterde en voorheen benadeelde gemeenskappe.

Wanneer ons hierdie bronne raadpleeg, moet ons in gedagte hou dat drie soorte faktore dikwels in Suid-Afrika geblameer word vir werkverlies, veral onder die voorheen benadeelde gemeenskappe: *privatisering*, *globalisering* en *GEAR*. Wanneer staats- en semistaatsorganisasies geprivatiseer word, gaan dit gewoonlik gepaard met verlies aan werkseleenthede. Dit is waarom werkers verbonde aan vakbonde soos COSATU teen sulke inisiatiewe protesteer, selfs waar die regering op hierdie wyse ons ekonomie probeer stroomlyn om dit moontlik te maak om op die wêreldverhoog te kan meeding. Wanneer TRANSNET of TELKOM privatiseer, verloor baie werkers hulle werk, en sal moontlik heropgelei moet word vir 'n ander soort werk. Die protes mag ook uitloop op stakings, en dit skaad die ekonomie nog meer, skrik investering uit die buiteland af en veroorsaak op die lange duur nog meer probleme.

Sommige minderhede blameer ander faktore vir werkverlies. Regstellende aksie, HOP, transformering en die impak van die Wet op Gelyke Indiensneming, druk baie blanke werkers, veral mans, uit hulle poste uit. Hulle blameer 'n soort omgekeerde apartheid vir hulle werkverlies. In ander gevalle herorganiseer groot organisasies hulle bestuurstyl en is boonop nie gretig om werkers aan te stel wat swak gekwalifiseer is nie, onder meer omdat dit moeilik sal wees om hulle aanstelling later te beëindig. Die gevolg is dat almal verloor.

Greider in sy omvattende ondersoek plaas die uitwerking van globalisering onder die soeklig, vandaar die titel. Hy toon aan hoe oor die laaste twintig jaar of meer, regerings beheer begin verloor het oor die bestuur van hulle lande se ekonomie. Reusagtige groeperings van geïntegreerde sake-ondernemings beskik oor begrotings wat oneindig groter is as die jaarlikse begrotings van die meeste (veral ontwikkelende) lande. Een voorbeeld in Greider se boek illustreer wat dan gebeur. By die enorme Boeing-vliegtuigfabriekkompleks in Vancouver was baie werkers betrokke by die vervaardiging van kleiner onderdele soos die mikroskyfie wat die kern is van die tegniese funksionering van die voltooide vliegtuig. Maar die Amerikaanse werker verwag 'n hoë uurloon. In afgeleë gebiede in Sjina word hierdie klein onderdele nou vervaardig met dieselfde doeltreffende handewerk, maar teen 'n breukdeel van die betaling. Die gevolg is dat duisende werkers in die Verenigde State afgedank is en nou werkloos is, of heropgelei moes word vir ander werk. In Sjina het 'n aantal mense werk gekry, maar word uitgebuit as gevolg van onderbesoldiging, en die regering van daardie kommunistiese land het nie die mag of wens om die minimum loon en werksomstandighede van 'n groeiende aantal werkers te beheer nie.

Dit het 'n uitwerking op die vermoë van regerings om wetlike beheer uit te oefen op byvoor-

beeld voorwaardes vir indiensneming en die onderskeid tussen privaatreë en die publieke reg ver-
vaag. (Van der Walt, 2000) Die privaatreë stel ondernemings in staat om kontrakte op te stel
tussen koper en verkoper (of tussen werkgewer en werknemer?). Die publieke reg word dikwels
gebruik om hierdie regte te beperk deur die *menseregte* van die gemeenskap in ag te neem. Soos
Van der Walt (2000: 2) dit stel:

Die vervaging van die onderskeid tussen die publiek- en die privaatreë, moet verstaan word
teen die agtergrond van die opkoms van die sosiale welvaartstaat teen die einde van die
negentiende eeu en begin van die twintigste eeu. Die klassieke privaatreë het grotendeels
bestaan uit 'n logiese sisteem van formele reëls waarop individue of regssubjekte peil kon
trek in die uitlewing van 'n vrye ondernemingskap. Die wese van hierdie reëls het berus op
die beginsels van vrye kontraktering en absolute eiendomsreg. Teen die agtergrond van 'n
dominante geloof in 'n vryemarkkapitalisme, kon hierdie reëls van die privaatreë daarop
aanspraak maak om werklik die belange van die gemeenskap, die hele gemeenskap, te dien.
Die ideologie van die vrye mark het berus op die vertroue dat die onsigbare hand van vrye
onderneming die voordele van ekonomiese groei mettertyd onder almal sou verdeel.

Greider gee talryke voorbeelde van die wyse waarop ontsaglike sake-ondernemings hulle eie
indiensnemingsvoorwaardes, insluitende die loon van die werkers, afdwing om winsgewing te ver-
hoog, selfs in 'n kommunistiese land soos Sjina.

Die feit dat in die Verenigde State sulke groot privaatondernemings wat oor enorme kapitaal
beskik, in staat is om werkloos en werkgewing wêreldwyd te manipuleer op so 'n wyse dat hulle
winsgewendheid verhoog, is insiggewend – veral in die lig van die sterk standpunte oor “affirma-
tive action” en die beskerming en bemagtiging in die VSA van benadeelde gemeenskappe – soos
die Hispanics en die Afro-Amerikaanse werkers. (Vgl. weer Brimelow en Spencer, 1993, en
Kroes, 1996).

Dit is duidelik uit Greider se ondersoek dat hy tot die gevolgtrekking moet kom dat die klein,
veral derdewêreld staatseconomie die veldslag begin verloor en nie in staat sal wees om die aanval
op menseregte in hulle lande via wetgewing of ander kontrolemeasures van die tradisionele
soort te weerstaan nie. Van der Walt sien dus 'n vervaging raak tussen privaatreë en die publieke
reg wat darem in sekere lande 'n verskil kan maak – maar dikwels met ander negatiewe impli-
kasies. Dit wil egter voorkom of globalisering nie stopgesit kan word nie, met al die gevolge wat
Greider geïdentifiseer het.

Greider doen wel maatreëls/oplossings aan die hand om die negatiewe uitwerking tot 'n
minimum te beperk:

- Belas kapitaal in plaas van arbeid. Dit stimuleer werkskepping en loonstrukture, en
- dwing die belegger en groothandel om meer verantwoordelikheid vir hulle aksies te aanvaar.
Doen dit geleidelik, en bevoordeel werk vir die minder geskoolde arbeider.
- Skep 'n meganisme om sosiale verpligting na te kom. Duitsland en Switserland het dit al begin
doen.
- Hervorm handelsbetrekkings om 'n meer gebalanseerde vloei van handel te verseker, en
verplig uitvoerende lande om meer van hulle globale produksie te verbruik. Dit verplig elke
korporasie om die krisis van oorproduksie in die gesig te staar.
- Verplig alle lande om arbeidsregte te erken. Elimineer lae besoldigingsgebiede. Voeg 'n
“sosiale klousule” in globale handelsooreenkomste in.
- Skryf opgehoopte skulde af van die armer lande.
- Hervorm die doelwitte van die bankwese om 'n groei-regime na te streef – korrel na inflasie
liewer as resessie.

- Fokus nasionale ekonomiese agendas op werk en arbeidsloon, meer as op handelsvoorkeur en multinasionale wedywing – veral bevooroordeelde nasies soos die VSA, en die lande in Wes-Europa.
- Algemeen: Herstel nasionale beheer oor globale kapitaal.

Party van Greider se gesigspunte is al gesteun deur bekende persoonlikhede soos Michael Moore en Trump (*TV Chatshow* met Roseanne op 21/1/99).

Rifkin konsentreer meer spesifiek op wat hy noem “high tech re-engineering of the workplace”, veral op bestuursvlak, en laat die soeklig val op die geleidelik toenemende impak op werkverskaffing sedert die industriële revolusie. In hierdie beknopte samevatting is dit nie moontlik om reg te laat geskied aan al die implikasies van hierdie ondersoek nie, maar enkele punte moet tog toegelig word.

Allereers moet ’n belangrike aspek benadruk word. Via talryke koerantopskrifte en artikels blyk dit duidelik dat arbeidsorganisasies (soos COSATU) tot op hede in hulle weerstand teen werkverlies gekonsentreer het op globalisering en privatisering as die belangrikste oorsake vir werkloosheid. Die impak van tegniese verbeterings in produksie en meer gestroomlynde bestuur via bv. die rekenaar word nie eintlik raakgesien as ’n belangrike faktor nie. Die identifikasie van hierdie faktor is veral deur Rifkin wêreldkundig gemaak. En sy redenering word gesteun deur ’n magdom dokumentasie.

Die volgende uittreksels uit Rifkin se boek is voldoende om sy standpunt te illustreer. In ’n voorwoord deur Robert I. Heilbroner kry ons reeds ’n aanduiding van sy denkgang (p. xii):

Then, around the middle of the [19th] century, things began to change. Cyrus McCormick invented the reaper; John Deere the steel plow; the tractor appeared. As a consequence, by the three-quarter mark of the century, the proportion of the national labor force in agriculture has decreased from around three quarters to half, by 1900 to a third, by 1940 to a fifth, today to about 3 percent.

In die eerste reëls van sy inleiding tot die eerste uitgawe van sy boek beweer Rifkin (p. xx):

Global unemployment has now reached its highest level since the great depression of the 1930s. More than 800 million human beings are now unemployed or underemployed in the world. (Hierdie getal haal hy aan uit ’n International Labour Organisation persvrystelling in Geneva op 6 Maart 1994.)

Sy uitgangspunt word op dieselfde bladsy opgesom:

The Information Age has arrived. In the years ahead, new, more sophisticated technologies are going to bring civilisation ever closer to a near workerless world.

Hy toon aan dat transnasionale korporasies trots daarop is dat hulle globaal meer mededingend geword het; tegelyk egter erken hulle grootskaalse werkverlies. In ’n enkele maand (Januarie 1994) het Amerika se grootste werkgewers meer as 108 000 werkers ontslaan. Toe die Penguin Uitgawe van Rifkin se boek in 2000 verskyn, moes hy die aantal werkloos aanpas van 800 000 na meer as ’n biljoen ...

Intussed is die term “re-engineering” uitgedink om te beskryf hoe maatskappye “are quickly restructuring their organizations to make them computer friendly”. Die effek hiervan beskryf hy soos volg (p. 6):

Although the number of blue collar workers continues to decline, manufacturing is soaring. In the United States, annual productivity which was growing at slightly over 1 percent in the early 1980s, has climbed to over 3 percent in the wake of the new advances in computer

automation and the restructuring of the workplace. From 1970 to 1992, productivity increased by 25 percent in the manufacturing sector while the workplace shrank by 15 percent.

Hy voeg by dat oor die voorafgaande 10 jaar 3 miljoen witboordjieposte in die Verenigde State elimineer is. Karl Marx het hierdie soort verwickelinge al voorspel toe hy *Das Kapital* geskryf het. Rifkin egter kom met syfers wat die werkverlies nou akkuraat kwantifiseer.

Ook in die staatsdiens is onder Clinton se administrasie 252 000 amptenare as gevolg van groter produktiwiteit deur middel van informasietegnologie afgedank. Dit herinner ons aan die feit dat tans in Suid-Afrika ook ernstige aandag daaraan geskenk word om die aantal staatsdiens-amptenare drasties in te kort.

'n Mens sou hierdie deel van die bespreking kon afsluit met 'n voorbeeld wat van besondere belang is vir 'n ontwikkelende land soos Suid-Afrika – die impak van moderne tegnologie op die landbou en die landelike arbeidsmark. In Amerika byvoorbeeld het tussen 1940 en 1950 26% van die landbou-arbeiders eenvoudig van die toneel verdwyn want hulle het 'n heenkome proewe vind in die stede om daar ander werk te gaan soek. Gedurende die volgende dekade het die oorblywende werkers met nog 35% afgeneem. In die 1960s is byna 40% van die oorgeblewe landbou arbeiders deur masjinerie vervang. Toe Rifkin geskryf het, was daar 9 miljoen mense van onder die broodlyn wat nog 'n bestaan gesoek het in die armoedigste omgewings op die platteland in die Verenigde State (Rifkin *ibid.*, 83 en 112 na aanleiding van die Oppenheimer Verslag: *Commission on Automation, Technology and Economic Progress* wat in 1963 deur President Kennedy aangevra is).

David Cohn het reeds in 1947 gekonstateer (Rifkin, *ibid.*, 73):

Five million people will be removed from the land within the next few years. They must go somewhere. But where? They must do something. But what? They must be housed. But where is the housing?

Hy wys ook daarop dat die meerderheid van hierdie groep negers is wat nie voorbereid is vir die industriële lewe in die stede nie. Wat is die uitwerking wanneer hulle eenvoudig op die arbeidsmark 'n heenkome moet soek? En wat sal die uitwerking wees op rasseverhouding in die Verenigde State?

Geen wonder dus dat Rifkin daarop wys dat

It is naive to believe that large numbers of unskilled blue and white collar workers will be retrained to be physicists, computer scientists, high-level technicians, molecular biologists, business consultants, lawyers, accountants and the like. To begin with, the gap in educational levels ... is so wide that no retraining program could hope to adequately upgrade the educational performance of workers to match the kind of limited professional employment opportunities that exist.

Van nog meer onmiddellike belang vir die toegepaste linguïstiek is sy terloopse kommentaar op die studie *Adult Literacy in America* (Department of Education) waarin daarop gewys word dat 90 miljoen Amerikaners so swak opgelei is dat hulle nie eers 'n kort briefie kan skryf oor 'n fout op 'n kredietkaart, of 'n busrooster kan lees nie. Vir hulle is die kans op sukses na heropleiding vir 'n ander beroep maar swak – hulle is feitlik funksioneel ongeletterd. Harman en Hunter in hulle boek *Adult Illiteracy in the United States* (1997) beweer (p. 27):

... in the United States ... completion of secondary school has become a kind of benchmark definition of functional literacy. Adults without high school diplomas are considered disadvantaged.

Ek het met opset meer direkte aanhalings gebruik in plaas van opsomming en parafrasering van die grondtekste omdat ek slegs op hierdie wyse 'n akkurate beeld kan gee van die soort bronne wat skynbaar min te doen het met die interdisiplines waaruit die linguïst, selfs die toegepaste linguïst, tradisioneel sy wysede put. Hier wil ek dus my betoog onderbreek met die vraag: Het die tekste iets om by te dra vir die taak en opdrag van die toegepaste linguïst wat sy/haar werk diensbaar wil maak aan die behoeftes en die eise van die gemeenskap wat sy wil dien?

Pas hierdie verwickelinge byvoorbeeld toe op die Suid-Afrikaanse situasie, en dink na oor die uitwerking wat soortgelyke gebeure op ons eie arbeidsmark en ekonomiese vooruitgang het. Vra jou die vraag af, hoe moet derduisende werklose plaasarbeiders vir ander beroepe opgelei word? En dan: In watter taal moet die opleiding plaasvind? En hoe doeltreffend kan sulke opleiding wees as die oorgrote meerderheid van hierdie massa mense in 'n ander taal as hulle moedertaal opgelei moet word vir nuwe beroepe waarvoor hulle in elk geval miskien nie geskik is nie?

Het dus Greider en Rifkin 'n boodskap waarvan die toegepaste linguïst (en sy studente) kennis moet dra? Ek kom later op hierdie onderbreking van my betoog terug.

Die hoofstuk wat in Rifkin se boek op bladsy 208 begin, het die opskrif: *A more dangerous world*. Ons word gekonfronteer met skrikwekkende aanduidings van toenemende misdaad in die VSA wat direk aan werkloosheid toegeskryf kan word. In Rifkin se eie woorde (p. 211): "Suburban homeowners are responding to the rise in crime with stepped-up security measures. In 1992 alone more than 16 percent of all U.S. homeowners installed electronic security systems".

Die tafereel wat hy beskryf, herinner sterk aan wat ons vandag in Suid-Afrikaanse koerante lees. Herken ons hierdie scenario op Rifkin se bladsy 212?

Many suburban communities are augmenting home security by hiring private security forces to monitor neighbourhoods. A growing number of subdivisions are being walled off from the outside, with only a single access road leading to a guardhouse.

Hierdie verskynsels hou verband met swak onderwys en selfs ongeletterdheid in 'n land waar werkloosheid onaanvaarbare vlakke bereik en waar die gemeenskap 'n gevoel van wanhoop ervaar. Die vraag is: Kan verwickelinge soos Rifkin beskryf eenvoudig deur geletterdheidsinisiatiewe verhinder word, of is daar ook ander vrae wat aangespreek moet word?

In nagraadse opsies wat die RAU tans aanbied, word toenemend van bronne gebruik gemaak wat skynbaar min verband hou met die tradisionele inhoud van 'n studieprogram in die toegepaste linguïstiek. In die enkele voorbeeld van slegs een afdeling wat tans by ons aandag geniet, en wat ek in detail hierbo probeer beskryf het, het ek gebruik gemaak van tekste wat beskou kan word as belangrike handleidings in die politiek, regsgeleerdheid en ekonomie, maar wat waarskynlik nie deur my kollegas aan ander universiteite gebruik word nie – net so min as wat ek kennis dra van hulle soortgelyke skynbare "afwykings" van die tradisionele fokusgebied van die ou begrip/terrein van die toegepaste linguïstiek, of van die dissiplines waaruit ons in die sewentigerjare ons teoretiese en ander insigte verkry het.

Die paar voorbeelde van tekste met die hooftokus op ander dissiplines as die "tradisioneel" aanvaarde interdisiplines wat oor die jare die voedingsbron vir die toegepaste linguïstiek was, dek natuurlik slegs 'n breukdeel van die moontlikhede. Selfs vir hierdie een aspek van wat gedek word vir komponente soos akademiese steun en funksionele geletterdheid is ook gebruik gemaak van skynbaar onrelevante bronne soos Donkin se *Blood Sweat and Tears* (2001) en JL Casti se *Paradigms Regained* (2000).

3.2 Die media

Vir hierdie deel van my bespreking wil ek my hoofsaaklik beperk tot die koerante – deels omdat

ek meen dat navorsers in die toegepaste linguistiek reeds op groot skaal gebruik maak van die internet en soortgelyke bronne van inligting, maar veral ook omdat ek meen dat uittreksels uit 'n paar koerante oor 'n periode van net effens meer as een week my pleidooi steun vir kennisname van hoe die media die aandag van die publiek help vestig op sake van landsbelang, en wat sodoende die fokusgebied van die toegepaste linguïes aansienlik uitbrei.

Die maklikste manier om 'n oorsigtelike beeld te verskaf sal wees om net 'n lys te maak van koerantopskrifte wat ek in daardie week geselekteer het, 'n kort aanduiding van die tema wat daarin gedek word en die moontlike relevansie vir die werk van die toegepaste linguïes:

- 3.2.1 a. Verwysing: *The Star* 30/4/02 p. 13
b. Opskrif: *Why our media has (sic) a responsibility to educate*
c. Konteks: Gebruik van aanvaarbare Engels deur radio, televisie e.d.m. Tans word hierdie tema druk in die media bespreek.
d. Die belangstelling in hierdie tema reflekteer kommer oor aanvaarbare Engels aan die kant van die Engelssprekende publiek.
e. Relevansie vir toegepaste linguistiek: Kwaliteit van Engelsonderrig in SA, en die debat oor die gebruik van “standaardtaal”.
- 3.2.2 a. *The Star* 30/4/02 p. 13
b. Opskrif: *Poor pronunciation isn't the real problem – poor writing is*
c. Konteks: Soos hierbo, maar die skrywer lê klem op korrekte skryftaal
d. Onbruikbare kommunikasie in polisieverslae, of onaanvaarbare taalgebruik deur bankamptenare e.d.m. is al dikwels in die media aangeraak.
e. Die tema is vir ons relevant as deel van ons belangstelling in taalonderrig. Dit raak ook die opleiding in L2 vir werksdoekers.
- 3.2.3 a. *The Star* 30/4/02 p. 13
b. Opskrif: *All we ask is that English speakers be employed to speak English on TV*
c. Konteks: Soos hierbo, met fokus op spreektaal.
d. Die Engelssprekende publiek kla al lankal oor die swak Engels wat hulle moet aanhoor.
e. Weer word die aandag gefokus op bv. standaardtaal en opleiding met die fokus op die spreektaal.
- 3.2.4 a. *Sunday Times Magazine* 5/5/02 p. 10
b. Opskrif: *A war on words* (Barry Ronge)
c. Konteks: Hoe in Amerikaanse Onderwys leerlinge meer krediete ontvang vir oppervlakkige lees van populêre leesstof as vir die in diepte lees van goeie literatuur.
d. Dat Barry Ronge 'n probleem aanraak wat reeds jare gelede (1978) deeglik deur Copperman aangespreek is, toon dat dinge nie eintlik baie verbeter het nie – maar dit is ook 'n bewys dat die gebeure oor baie jare nie genoeg aandag van opvoedkundiges en linguïes in Suid-Afrika en elders gekry het nie.
e. Die terrein hier is die onderwys, maar met spesiale fokus op taal en lees.
- 3.2.5 a. *Mail & Guardian* 3–9/5/02 p. 18; *Sunday Times* 5/5/02 p. 17
Beeld 2/5/02 p. 14; *Beeld* 30/4/02 p. 15
Rapport 5/5/02 p. 8; *The Star* 1/5/02 p. 1
Mail & Guardian 3–9/5/02 (en ander artikels oor dieselfde tema)
b. Verskeidenheid opskrifte
c. Asmal-plan met hoër onderwys
d. Die beplanning vir die re-organisering van universiteite, teknikons en ander tersiêre instellings is weer uitgestel.

- e. Agterstande van voorheen benadeelde gemeenskappe is 'n sentrale oorweging, en daarmee saam gaan ook probleme rondom die onderrigtaal en die marginalisering van minderhede en hulle tale – wat 'n terrein impliseer waar die toegepaste linguistiek sy bydrae moet lewer.
- 3.2.6 a. *Rapport 5/5/02 p. 8; Beeld 3/5/02 p. 15*
Rapport 28/4/02 p. 4; Sunday Times 28/4/02. Verskeidenheid opskrifte
- b. Die toekoms van die PU vir CHO
  - c. Die voorstelle van internasionale deskundiges om die universiteit minder in 'n atmosfeer van Afrikaans- en kerkisolasië te laat voortwerk.
  - d. Veral die feit dat Gerwel voorgestel het dat die PU een van twee universiteite sal word wat spesifiek die Afrikaanssprekende gemeenskap en die Afrikaanse taal moet dien, is hier 'n saak waarin die toegepaste linguistiek 'n aandeel behoort te hê.
- 3.2.7 a. 28/4/02
- b. Opskrif: *Britte sukkel erg met dissipline in hul skole*
  - c. Die artikel gee nuwe inligting oor die probleme in Britse onderwys wat voortspruit uit gebrek aan dissipline in die skole deur die owerheid, ouers, en die etniese en taalverskeidenheid. Dit verwys ook na die etlike duisende Suid-Afrikaners wat hier padgegee het en daar nou skoolhou.
  - d. Weer is hier sprake van taal- en etniese probleme, en die uitwerking van die vlug van kundige onderwyspersoneel wat ons vakkundiges behoort te interesseer.
- 3.2.8 a. *Mail & Guardian 3-9/5/02 p. 9*
Rapport 5/5/02 p. 4
- b. Verskillende opskrifte
  - c. Die artikels spreek demokratiese regte van die publiek in die onderwys aan: die regering se verpligting om behoorlike onderwys te verskaf, en die reg om via beheerrade mede-seggenkap te behou in die aanstelling van onderwysers.
  - d. Dit sluit taalregte in en verg dus ook aandag van ons vakgebied.
- 3.2.9 a. *Sunday Times 5/5/02 p. 5*
Rapport 28/4/02 p. 10
- b. Verskillende opskrifte
  - c. Die artikels gaan oor bedrog met die voorlegging van CV's deur werksoekers. Dit vestig tegelyk die aandag op werkloosheid en die desperaatheid van persone wat aanstellings soek op bestuursvlak of in die onderwys.
  - d. Dit raak dus indirek weer die tema wat onder 3.1 bespreek is.
- 3.2.10 a. *The Star 2/5/02 p. 3*
- b. Opskrif: *Unilever and Robertsons get go-ahead for merger*
  - c. Die artikel meld onder meer dat die proses werkverlies impliseer.
  - d. Dit moet gelees word teen die agtergrond van vorige frekwente koerantartikels oor dieselfde onderwerp waaruit dit blyk dat Suid-Afrika die afgelope jaar meer as 1 miljoen werkgeleenthede verloor het en die werkloosheidsyfer dus skrikbaarwekkend toegeneem het. Dit raak weer die tema onder 3.1 hierbo vanweë die implikasie dat baie van hierdie mense vir ander of spesifieke werksvaardighede opgelei moet word – via 'n taal wat baie van hulle maar swak verstaan.
- 3.2.11 a. *Rapport 28/4/02 p. 23; Beeld 3/5/02 p. 1*
Rapport 5/5/02 p. 5; Rapport 5/5/02 p. 14
Rapport 5/5/02 p. 17

- b. Verskeie opskrifte
  - c. Al hierdie artikels maak deel uit van 'n deurlopende reaksie van die Afrikaanssprekende minderheid dat hulle aanspraak op hulle demokratiese regte verontagsaam word. Dit sluit onder meer die onlangse gebeure met eksamens in die departement van korrektiewe dienste in.
  - d. Hierdie tema verdien al geruime tyd aandag in die toegepaste linguistiek bv. via PANSAT.
- 3.2.12 a. *Mail & Guardian*. 3–9/5/02 p. 29
- b. Opskrif: *A global dilemma for NGOs*
  - c. Die rol van NRO's in geletterdheidsinisiatiewe in SA staan sentraal in die kommer oor funksionele geletterdheid, en die implikasies vir werkverskaffing.
  - d. 'n Baie belangrike belangstellingsveld vir die toegepaste linguistiek
- 3.2.13 a. *Mail & Guardian* (Beyond Matric) pp. 1–6
- b. 'n Verskeidenheid artikels onder verskillende opskrifte
Die artikels handel oor uiteenlopende sake in onderwys en opleiding, wat wissel van die uitwerking van samesmelting van sakeondernemings op werkloosheid tot die professionele rol van toekomstige graduandi in die arbeidsmark en afstandsonderrig.
  - c. Die meeste artikels raak direk of indirek aangeleenthede aan wat van belang is vir ons vakgebied.

Kommentaar

Die uitgangspunt is dat koerante onder die media tel wat 'n waardevolle spieëlbeeld gee van dit waaroor die openbare debat gaan – internasionaal, maar veral met die klem op die nasionaal/plaaslike gebeure. Vanselfsprekend is nie alles relevant vir die toegepaste linguïese vakgebied nie – maar uit die voorafgaande blyk dit hopelik dat die insigte wat uit die koerantberigte waarna hier verwys is, vir hierdie vakgebied 'n wyer spektrum dek as wat voorheen gemeen is. Dit geld beide die fokus vir toepassing en die terrein waaruit ons ons teoretiese insigte en praktiese kennis put. Die konteks is wyd – dit sluit wêreld-gebeure in: politieke verwickelinge, die arbeidsmark en werkplek, nuwe tegniese hulpmiddels, die problematiek wat saamhang met die kennis en vaardighede in baie beroepe.

Die voorbeelde wat ek so juis uit koerante aangehaal het reflekteer hierdie werklikheid. As soveel geleenthede vir ons betrokkenheid binne 'n kort bestek in die koerante vir ons opgedis word (meer as dertig insette uit slegs vyf koerante oor net meer as 'n week) en 'n rykdom ammunisie vir ons praktiese bydrae verskaf word, en die konteks globale afmetings afneem, moet dit myns insiens beteken dat die belangstellingsveld vir die toegepaste linguistiek oor die laaste paar jaar geweldig toegeneem het.

Die media lewer ook inligting op oor hoe oor 'n langer tydperk sake verloop ten opsigte van 'n besondere verskynsel wat die navorser wil nagaan. In die geval van 3.2.9, 3.2.10 en 3.2.13 hierbo gaan dit byvoorbeeld veral oor die stygende werkloosheidsyfer wêreldwyd, en spesifiek in Suid-Afrika. Vir die kursusse waarby ek betrokke is op nagraadse vlak is hierdie verskynsel van besonder groot belang omdat akademiese steunprogramme (in taal) en geletterdheidsinisiatiewe 'n belangrike rol speel in die behoefte om werkloos vir nuwe beroepe op te lei.

Blaai 'n mens dus verder terug, vind jy byna daagliks berigte oor hierdie verskynsel. In *Beeld* (30 Maart 2001), lees 'n mens dat Disneyland 4000 van sy globale werkmag gaan afdank. Op 10/8/01 meld *The Star* (*Business Report*) dat in Australië in vier maande 150 000 voltydse werkers afdank is. *The Star* van 18/4/01 meld dat Ericsson wêreldwyd 30 000 werkers afdank, en die

Vrydag daarop nog 6 000. Ons het reeds verneem dat Suid-Afrika in 'n jaar meer as 'n miljoen werksgeleenthede verloor het. En so kan 'n mens voortgaan, en die erns van hierdie spesifieke probleem kan dus ook oor 'n langer periode uit koerantberigte geïllustreer word.

Uit hierdie voorbeelde gerig op slegs een enkele belangstellingsterrein kan 'n mens aflei dat die relevansie van koerantartikels vir die toegepaste linguïes 'n wye terrein oopgooi, wat die dissipline in staat stel om sy ammunisie vir navorsing uit 'n breër spektrum as voorheen te verkry. Die feit dat die interdisiplinêre aard van die vakgebied so uitgebrei het in die laaste dekade, word ook gereflekteer deur die steeds groter variasie in die bydraes in die *Tydskrif vir Taalonderrig*.

Gaan dit in ons tydskrif wel altyd om *taalonderrig*? SAVTO, via sy aanvanklike nuusbrieff, en die later geakkrediteerde tydskrif, het aanvanklik spesifiek by taalonderrig gebly, soos die naam van die vereniging en die tydskrif trouens ook aandui. Selfs 'n oppervlakkige ontleding van die uitgawes van die laaste paar jaar toon egter duidelik dat 'n groeiende persentasie bydraes (heeltemal tereg) met susterdissiplines oorvleuel, hulle teoretiese uitgangspunte uit dissiplines getrek het wat op die oog af 'n heeltemal ander fokus het as taal, en hulle bevindings toepas op vraagstukke wat soms buite taalonderrig val – maar 'n belangrike problematiek vir die land as geheel aanspreek. Hierdie bydraes sou miskien die winkbroue van Allen en Pit Corder in die vroeë sewentigerjare laat lig het – baie beleefd natuurlik, soos dit 'n Engelse gentleman betaam!

My eie ervaring in die verlede is 'n goeie illustrasie. Ek moes rapporteer oor navorsing gerig op 'n frekwensiebepaling, nie slegs van die woordeskat nie, maar ook van sintaktiese strukture in die Afrikaanse spreektaal. Dit was nog in die dae toe ons van logge rekenaar “masjinerie” op die universiteit moes gebruik maak, met derduisende ponskaarte. Afgesien van die linguïetiek, moes dissiplines soos die wiskunde, statistiese verwerkingsmodelle en die rekenaarwetenskap ingeroep word om die werk moontlik te maak.

Baie skrywers/navorsers sou verbaas reageer op die gevolgtrekking van die toegepaste linguïste onder ons geleedere dat hulle tot hierdie besondere vakgebied behoort. Hulle sou miskien sê dat hulle dosent is in Engels, of Afrikatale, aan 'n universiteit of teknikon of onderwyskollege. Daar is van hulle wat betrokke is by die opleiding van vertalers en tolke, en taal as sodanig is nie noodwendig die enigste fokus vir hulle navorsing nie. Sommige bestuurslede se akademiese tuiste is die fakulteit opvoedkunde. Party navorsers doen opleiding van algemene aard in die handel en nywerheid.

Reeds jare gelede is gevoel dat daar behoefte bestaan aan 'n vereniging vir toegepaste linguïste, met sy eie konferensies en publikasies, wat juis na die spesiale behoeftes van hierdie elite sou omsien. Ek was destyds een van die stigterslede. Maar gesien in die lig van wat so juis beskryf is, het dit nog sin? Of werk die toegepaste linguïetiek deesdae op soveel terreine dat wat gedoen word oor te veel interdissiplines en susterdissiplines strek?

Anders gestel, is die oorkoepelingsterrein van SAVTO en 'n vereniging vir toegepaste linguïste so groot dat beide verenigings dikwels feitlik dieselfde wye spektrum dek?

Ek vra my dikwels af of taalkundiges, dosente en navorsers dit nie soms moeilik vind om te besluit na watter nasionale konferensie hulle sal gaan nie – SAVTO of die Vereniging vir Toegepaste Linguïetiek, of dalk die Linguïste se kongres – of dalk liefs na meer as een. Ek meen die keuse van temas wat daardie jaar aangespreek sal word, sal dikwels 'n meer belangrike oorweging wees as die keuse van die vereniging wat vir die aanbiedings verantwoordelik is.

4. Die vervaging van die verskil tussen toegepaste linguïetiek en susterdissiplines

Dit is hier waar 'n mens sou kon waag om oor die nabye toekoms te dink.

Ek wil allereers uitgaan van die veronderstelling – nee, sterker, die oortuiging – dat sedert 1970 die terrein waarop die toegepaste linguistiek hom tradisioneel toegespits het, geweldig uitgebrei het. Weliswaar oor 'n lang tydperk: meer as dertig jaar het intussen verloop.

Dit het duidelik geword dat vakgebiede soos Kommunikasie, Toegepaste Linguistiek, Metodologie van Eerste-, Tweede-, of Vreemdetaalonderrig, Geletterdheid, Vertaalkunde, Psigolinguistiek, Sociolinguistiek en dies meer dikwels in kombinasie vanuit verskillende perspektiewe dieselfde vraagstukke aanspreek. Ek is oortuig dat dit ook nie saak maak nie – uit hoe meer teoretiese hoeke 'n problematiek benader word, hoe groter die moontlikheid dat die uiteindelijke navorsingsresultate die moeite werd sal wees.

Hierdie interdisiplinêre benadering het egter meer drastiese afmetings aangeneem. Dit is nie meer net 'n kwessie van susterdisiplines nie. Ek het voorbeelde gegee van hoe die Regsgeleerdheid, die Ekonomie, Politieke verwickelinge, Wiskunde, Statistiek, Rekenaarwetenskap en ander dissiplines betrek word om ons insigte te verryk, om navorsingstegnieke beskikbaar te stel, of die konteks te help skep waarin ons die uitkomst van ons werk wil toepas.

Dat dit tans reeds gebeur, het ek hopelik aangetoon. As ek egter soos 'n statistikus uit die huidige verloop van verwickelinge moet ekstrapoleer, kom ek tot die gevolgtrekking dat hierdie proses nie hier ophou nie; dat ons toepassingsterreine meer en meer sal uitbrei, en ons bereid sal wees om van kollegas in ander dissiplines te wil leer, en met hulle saam te werk.

Dit het onder meer die implikasie dat ons sal moet ophou om “empires” te bou. Interdisiplinêre samewerking sal uiteindelik meer waardevolle resultate oplewer as 'n desperate geveg om studente of navorsingsprojekte vir ons eie klein departement te lok.

Natuurlik het ek begrip daarvoor dat dit gebeur, veral in die lig van die feit dat die Staat se subsidies jaar na jaar afneem, en universiteite meer en meer departemente om finansiële redes sluit. Dit het 'n stryd om oorlewing geword. In weerwil daarvan hoop ek dat interdisiplinêre samewerking in die toekoms daartoe sal bydra om die kwaliteit van ons werk te verhoog.

En dit bring my by 'n baie belangrike oorweging. Juis ook as gevolg van die feit dat ons buite ons eie noue vakperspektief na wêreldgebeure kyk, sal ons moeite werd ondersoek aanpak wat die ernstigste behoeftes op globale en nasionale vlak aanspreek. Hier hoef ek nie 'n lansie te breek vir kennisname via die internet, televisie en die radio nie. Ek besef dat my vakgenote veral via die internet al baie van hulle navorsing doen. Maar ek het in my betoog die aandag ook probeer verg op die koerante en tydskrifte. Ek meen hulle word te min in ons studente of ons eie bibliografiese lysste aangetref. En dit is juis volgens my die koerante wat die ernstigste behoeftes onder die aandag van die publiek bring. Ook gebeur dit nog te min dat ons boeke lees wat skynbaar sake buite ons vakgebied raak en as gevolg daarvan die globale konteks miskyk van juis die probleme wat ons via ons navorsing en vakkennis wil aanspreek. Ek het in 3.1 byvoorbeeld verwys na vier boeke wat volgens my hierdie moontlikhede illustreer. Ek kry die indruk dat hierdie kennisname van belangrike publikasies buite ons spesifieke vakgebied nie voldoende benut word om die globale konteks te verryk waarin ons navorsing plaasvind nie.

Die gevolg kan of behoort te wees dat die toegepaste linguistiek sy belangrike rol vervul om vanuit sy vakgebied 'n bydrae te lewer om probleme van globale of minstens nasionale belang te help aanspreek. As ons byvoorbeeld begin besef dat wêreldwyd meer en meer mense werkloos raak, en moeilik heropgelei kan word (soms as gevolg van hulle opvoedkundige agterstand of ernstige taalprobleme, of omdat hulle funksioneel ongeletterd is), dan weet ons dat ons vakgebied wel deeglik 'n bydrae kan lewer. In Suid-Afrika gaan dit ook om bemagtiging van taalminderhede, en dit sluit vanselfsprekend die onderskeie Afrikatale in. Dit gaan ook om ons onderwys in die algemeen. Hoe kan ons reg aan 'n uitkomsgebaseerde onderwys laat geskied as meer as 77% van

onderwys-studente in bv. Mpumalanga se leespeil in Engels (wat verreweg die meeste as voertaal moet gebruik) onderkam Graad 6 lê? (Proctor, 1998: 36). Besef ons dat ons hele onderwysstelsel tot ondergang gedoem is as ons nie werk aan die probleem dat die oorgrote meerderheid van ons leerlinge met hulle skoolvakke moet worstel in 'n taal wat nie hulle moedertaal is nie? Hoe kan ons tien miljoen ongeletterdes help met die fondse en hulpmiddels tot ons beskikking? Hoe word die land se ekonomie geraak deur die feit dat die persone wat deur die handel en nywerheid aangestel moet word om aan nuwe wetgewing te voldoen, nie op gevorderde vlak opgelei kan word nie as gevolg van agterstande soos byvoorbeeld swak kennis van die voertaal waarin hulle opgelei word? (Cowley, 2001.)

Dit is volgens my sommige van die ernstigste probleme wat die welvaart van die mense in ons land raak. My laaste voorspelling is dus meer wensdenkery: Ek hoop dat die toegepaste linguistiek meer en meer sy vakkennis en navorsing beskikbaar kan stel om probleme aan te spreek wat werklik van landsbelang is. En om dit te kan doen het hulle die ondersteuning van die Staat nodig om die soort interdisiplinêre spanwerk aan te moedig waarvoor ek hier 'n pleidooi probeer lewer het.

Bibliografie

- Allen, J.P.B. & Corder, S. Pit. (eds.) 1973. *Edinburgh Course in Applied Linguistics*. OUP. *Beeld*, 2001 30 Maart: 11.
- Brimelow, P. & Spencer, L. 1993. The huge cost of quotas. *The Executive*, April 1993: 20–26.
- Casti, J.L. 2000. *Paradigms Regained*. London: Abacus.
- Cowley, G.A. 2001. Linguistic and cultural aspects of outcomes based learning in the South African workplace. Ongepubliseerde doktorsale proefskrif, RAU.
- Donkin, R. 2001 *Blood Sweat and Tears*. New York: Texere LLC.
- Greider, W. 1997. *One world, ready or not*. London: Methuen.
- Hunter, C.S.J. & Harman, D. 1979. *Adult Illiteracy in the united States*. Cape Town: McGraw-Hill.
- Kroes, H. 1996. Academic support programmes within the RDP. *Tydskrif vir Taalonderrig* 30(4): 281–291.
- Proctor, L. 1998. Visuele geletterdheid en die skepping van studiemateriaal vir afstandsonderrig by Technikon SA. Ongepubliseerde M.A.-Skripsie, RAU.
- Raad vir Geesteswetenskaplike Navorsing. 1981. *Onderwysvoorsiening in die RSA*. RGN, Pretoria.
- Rifkin, J. 2000. *The End of Work*. London: Penguin Books.
- The Star*. 2001. 18 April: 14.
- The Star*. 2001. 10 Augustus: 11.
- Van der Walt, J.W.G. 2000. Die toekoms van die onderskeid tussen die publieke en die private in die lig van die horisontale werking van die Grondwet. Intreerede, RAU.